

охрабрење и поуку (Ненаду Јанковићу и Браниславу Шеварлићу); и најзад, захвалност већој групи оних који су му помагали око издавања ове драгоцене публикације, те бројним читаоцима.

ТЕЛЕВИЗИЈСКЕ СЕРИЈЕ О АСТРОНОМИЈИ

Милан С. Димитријевић припада релативно малобројној групи афирмисаних и светски признатих научних радника код нас, који су у тој мери писали и креативно сарађивали са телевизијом, припремали специјалне емисије, образовне и научне програме, ваљано конципиране серије и сл. Спремно је одговарао на изазове овог новог медија и стручно, квалификовано и телевизијски умешно, заједно са сарадницима, уобличио више серија за школске и друге сличне програме. Пошто је упознао специфичности телевизијског језика, ваљано и приступачно је саопштавао поуке из астрономије кроз естетски осмишљену симбиозу слике, звука и речи. Нешто од поетског смисла унео је у тај посао успостављајући складан однос између образовно-сазнајног, сликовно-визуелног и дидактичко-педагошког. При том је доста спретно избегавао огољену дидактичност, уносећи елементе лирско-имагинативне природе, оплемењене музичким појединостима.³⁷⁹ То је нарочито дошло до изражаја у прве две серије: *Свет комета* и *Ново о планетама*.

У њима, као и у другим сличним серијама, вербално поучне исказе допуњује телевизијска слика, која мало потискује распричаност, градећи упечатљиве представе. Сливовни и илустративни детаљи имају улогу да на изванредан начин дорекну вербалне исказе и унесу визуелну динамику. Димитријевићева склоност ка документарности учинила је да превазиђе општости, развучене прологе и да секвенце серије усмери на оно што је есенцијално, без излишног детаљисања (*Постанак и судбина васионе*). Тако је стварао један вид „учене астрономије“, попут некадашње „учене књижевности“. Поменуте телевизијске серије су производ обухватног студијског рада и свестране учењачке упућености у вишезначне тајне астрономије. У *Астрономској почетници* је ваљано обједињено знање са унутарњом проживљеношћу и умећем прегледног саопштавања.

У полифоној личности Милана С. Димитријевића спојена су разнородна знања и даровитости да, и путем нових електронских технологија, дође до изражаја његова ерудиција, која је разумела модерни сензитивитет нових генерација. Зато његове телевизијске емисије, серије и та самосвојна „учена астрономија“, подстичу младе да непосредније учествују у ономе што саопштава речима и сликом и да својом имагинацијом дограђују појединости које прате на екрану. Колико телевизија, која је у основи сликовно визуелна,

³⁷⁹ Н. Цветковић, *Поуке у новим видовима телевизијске литературе...*, у књизи *Тумачење књижевности за децу II*, Филозофски факултет, Косовска Митровица, стр. 102-128.

позива на сазнајно дијалогско, толико и аутор провоцира на креативно општење, што је у функцији образовања.

Димитријевићева „учена астрономија“, као самосвојни међужанровски телевизијски облик, на васиону гледа кроз објектив камере, спектрограф и др., па, помоћу научних чињеница, упућује виђење ка сазнајно-образовном току и процесу. Он као аутор тражи одговарајући начин да студијско сагледавање космоса и едукативне елементе, у сарадњи са режисером,³⁸⁰ преко покретне групе слика - прати реч. Тако „учена астрономија“ тежи да што прецизније прикаже и студијски продуховљено пројектује васионске појаве, космичка кретања и релације.

Имајући у виду образовно-информативни ниво Димитријевићевих телевизијских серија о астрономији, Завод за уџбенике и наставна средства издао је три видео касете под следећим насловима: *Свет комета*,³⁸¹ *Породица планета*³⁸² и *Астрономска почетница*.³⁸³ Иницијатор тог посла, који је увео новину у издавачку продукцију *Завода*, био је проф. др Добросав Бјелетић, тадашњи генерални директор, а у једном ранијем периоду и директор Телевизије Србије. Милан је врло успешно сарађивао са Бјелетићем, који је нашу културу и духовност драгоцено обогатио са „више од 30 пројеката дела великана српске научне мисли, захваљујући којима се утемељује национална самосвест“.³⁸⁴ Димитријевић указује на његову добронамерност и заинтересованост, и док је, са Александром Томићем, радио на новом издању уџбеника из Астрономије за IV разред гимназије природно-математичког смера.

Поред тога, Милан је, као јавна личност из света науке, доста често наступао на телевизији и радију, нарочито у време док је био Савезни министар за науку, технологију и развој, али и пре и после тога. Учествовао је у већем броју емисија, са најпознатијим стручњацима из своје области, као и са познатим популаризаторима астрономије и космонаутике (Миливоје Југин,³⁸⁵ Руди Дебијађи, Мирослав Лазањски, Влада Ајдачић, Радмило Ђорђевић и др.).³⁸⁶

³⁸⁰ У реализацији ових серија, Милан је започео сарадњу са Тањом Феро (прве две серије), а наставио са Драшком Ђуровићем.

³⁸¹ М. Димитријевић, *Свет комета*, (1. Сведоци прошлости; 2. Халејева комета; 3. Изглед комете; 4. Велико мало срце; 5. У загрљају Земље; 6. Упорни трагачи), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.

³⁸² М. Димитријевић, *Породица планета*, (1. Меркур; 2. Венера; 3. Са Земље на Месец; 4. Марс; 5. Јупитер; 6. Сатурн; 7. Уран; 8. Нептун; 9. Плутон) - Исто.

³⁸³ М. Димитријевић, (1. Поглед у небо; 2. Небеске координате; 3. Мерење времена; 4. Револуција Земље и календар; 5. Како су измерене даљине до небеских тела; 6. Месец; 7. Од Меркура до Јупитера; 8. Поглед преко старе границе) - Исто.

³⁸⁴ Н. Цветковић, *Записи о Сергију Димитријевићу*, стр.252.

³⁸⁵ *Светоскоп* (са Миливојем Југином, поводом доласка *Духа* на Марс, и изјаве Буша о пројектима сталне базе на Месецу и експедицији на Марс), водитељ Лидија Бартуш-Васиљевић, ТВ Студио Б, 21-22ч, 17. I 2004. Реприза 15-16ч, 18. I 2004.

³⁸⁶ *Квадратура круга*, (са Радмилом Ђорђевићем и Миодрагом Дачићем) о Милутину Миланковићу, ТВ Београд, 1. 7.II 2004. 23:30ч – 24ч.

При скоро сваком значајнијем догађају и појави у космичким сферама, као што су: потпуно помрачење Сунца, 11. августа 1999,³⁸⁷ питање када почиње трећи миленијум,³⁸⁸ појава метеорског роја Персеида,³⁸⁹ те открића астероида који може да се судари са зељом³⁹⁰ - позивали су Милана Димитријевића да саопшти своје мишљење и став, да изложи свој коментар и виђење. Он је те позиве увек радо прихватао, а онда се темељито и обухватно припремао, клонећи се импровизација.

Богато искуство, стечено у раду на поменутиим телевизијским серијама из астрономије, омогућило му је да зналачки напише сценарио о историјском развоју Астрономске опсерваторије у Београду, као и о раду и достигнућима њених сарадника. Уз то, поред обликовања целине концепције, Димитријевић је организовао и снимање две полчасовне емисије о овој знаменитој научној установи. Године 2002, објављена је о томе занимљива па и инспиративна видео касета.³⁹¹

Научно-популарне серије из астрономије, на којима су се генерације упућивале у лепоте и чари астрономске науке и појава на звезданом небу,

³⁸⁷ *Јутарњи програм* (о потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999), ТВ Београд I, 11. VII 1999.

НИТ (Научно-технички) магазин (о потпуном помрачењу Сунца 11. VIII 1999), ТВ Београд 2, 9. II 1999, 22,15h.

³⁸⁸ *Незванична верзија* (Када почиње трећи миленијум?), ТВ БК, 15. I 1999, 21:18ч-21:36ч.

³⁸⁹ *Информативни програм* (Метеорски рој Персеида), Телевизија С, Варварин, 3. VIII 1999, 21:18ч-21:36ч.

³⁹⁰ *Србија данас* (Астероид убица) ТВ Београд 1, 26. VII 2002.

³⁹¹ Милан Димитријевић, *Астрономска опсерваторија Београд*, Астрономска опсерваторија, Београд, 2002.

У време интензивнијег рада на овој књизи, стигла је *Тужба ради развода брака* потписана са Драгојла Цветковић, која је примљена 28. 02. 2002 у Трећем општинском суду у Београду, регистрована под бројем П-671/02. У тужби се, поред осталог, истиче да је међу странкама „дошло до тешког поремећаја односа и већ дуги низ година нетрпељивост постаје све већа... „.

Уз помоћ духовне помајке, уследио је *Одговор на тужбу за развод брака*, примљен 21. 04. 2003. у Трећем општинском суду. У поменутом одговору демантовани су скоро сви наводи из тужбе.

Наредне 2004. године уследила су два *Поднеска тужиље* Првом општинском суду у Београду XXXI П. 6961/03, у вези са правно-имовинским односима.

Исте године, према *Записнику о главној расправи*, од 27. 09. 2004 XXXI П. 6961/03 постигнуто је *Судско поравнање*.

Све ово није могло остати без озбиљнијих последица на здравствено стање аутора ове књиге, о чему сведоче документа о лечењу и дијагнозама St. Post irradiationem adenoma prostatae C 61; Sepsis A41.9; Diabetes mellitus E 11.

После хоспитализације на Институту за Инфективне и тропске болести у Београду, 20. августа 2008. године написао сам песму *Инфузиони раствор неба*, којој је у напомени придодат коментар са фактографијом. – Н. Цветковић, *Аутопоетички псеудоесеј о космичком – Болниковање и космичко-поетске визије*, Зборник радова Конференције *Развој астрономије код Срба V*, стр. 755-758.

постале су саставни део историје школског и научно-образовног програма код нас.

Милан Димитријевић је дао видан допринос примени телевизије у школској настави и шире, у процесима образовања у области астрономије. Захваљујући видео касетној техници, сазнања из ове области могла су се непосредније пласирати у смислу масовнијег школског обухвата, али и у домену уже интерне па и кућне употребе. Видео касете, са поменутиим астрономским садржајем, нашле су примену не само у образовним програмима путем телевизије, већ и у смеру задовољавања личних, специфичних, као и специјалних потреба у вези са свестранијим образовањем.

МИЛАНОВА НУМИЗМАТИЧКА ИНТЕРЕСОВАЊА

Још у раном детињству, по угледу на свога оца, Милан је, поред различитих интересовања (за историју, књижевност, стране језике, списатељство, математику и др.) изразитију пажњу посвећивао нумизматици. То је добро запазио новинар Божидар Кнежевић, који помиње троје деце Димитријевићевих (Милана, Нину и Лидију). „Сваком од њих је, на свој начин, близак и драг тај свет древних реткости“, констатује он.³⁹² Милан је више од својих сестара, као дете, а нарочито касније, поклањао континуирану пажњу нумизматици, што између осталог, потврђује и његово ангажовање да се афирмишу и објаве Сергијеви нумизматички текстови, сачувани у оставштини.

Од дупликата старог кованог новца, које му је отац давао, почео је да ствара своју збирку. У једном моменту, половином педесетих година двадесетог века, имао је, за свој узраст, доста богату збирку старог српског новца.

Према нашем увиду, о Милану, као најмлађем нумизматичару, писано је у два маха.³⁹³

У једном разговору, за лист *Пионер*, дословце је рекао:

- Кад сам био мали, и нисам знао да читам, гледао сам татину врло богату збирку старог новца и познавао поједине примерке по лику владара, обично по носу. Доцније, кад сам одрастао, заинтересовао сам се за нумизматику и данас имам своју сопствену збирку старог српског новца, говорио је тада Милан С. Димитријевић.³⁹⁴

Од најранијих дана, интересовао се за ликове владара на новцу, а касније, за историјске епохе у којима су живели и деловали. Тако се догодило да је још пре поласка у основну школу „постао одличан познавалац римске и

³⁹² Б. Кнежевић, *Ризница старог новца*, „Политика“, 21. II 1965.

³⁹³ Д. Ђ., *Нумизматички лексикон*, „Пионер“, 11. XII 1958.

Т. С. М. *Најмлађи нумизматичар*, „Илустрована политика“ бр. 75.

³⁹⁴ *Пионер*, 11. XII 1958.